

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-09-26

Diarienummer: N160-1817/23

Handläggare: Emma Höjgaard

emma.knutsson@aldrevardomsorg.goteborg.se

Åtgärder för budget i balans 2023

Förslag till beslut

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. godkänner förvaltningens förslag till åtgärder för att nå budget i balans 2023.

Sammanfattning

I samband med att *Delårsrapport augusti* godkändes av nämnden på sammanträdet i september gavs en negativ prognos för helåret på 30 miljoner kronor. Prognosen berodde på förvaltningens skarpa ekonomiska läge, att åtgärder under året inte fått full effekt samt nämndens beslut att köpa vård- och omsorgsboendeplatser upptill 700 platser som inte är budgeterade. Detta har inneburit att ekonomisk balans inte nås utan att ytterligare åtgärder krävs både på kort sikt men framför allt på längre sikt. När en negativ prognos för helåret har beslutats ska åtgärder tas fram för nå budget i balans enligt *Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning*. Förvaltningsdirektören ska senast 20 kalenderdagar efter det att negativa prognos konstaterats presentera förslag till åtgärder för nämnden. Nämnden ska efter 30 kalenderdagar efter en beslutad negativ prognos fatta nödvändiga beslut om åtgärder.

Förvaltningens ekonomiska läge har i september förbättrats något och förvaltningen gör nu en bedömning på en prognos på – 20 miljoner kronor. Samlade åtgärder i detta ärende är till en ekonomisk effekt på 20 miljoner kronor. Förvaltningen föreslår långsiktiga åtgärder som innebär att nämnden inte ska ta kortsiktiga åtgärder och beslut om besparingar som inte leder till den utveckling av verksamheten som önskas. Åtgärderna ligger också i linje med förvaltningens tioårsplan och dess tre fokusområden, *aktivt och hälsosamt åldrande, hållbar vård- och omsorg* och *attraktiv arbetsgivare*.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen redovisar en negativ prognos för helåret vilket innebär att förslag till åtgärder ska presenteras för nämnden. Åtgärdsförslagen som förvaltningen tagit fram bedöms bidra till en effektiv resursanvändning både på kort sikt och inför nytt budgetår. Åtgärderna är utformade så att nämnden senast till utgången av innevarande budgetår når en överensstämmelse med det ekonomiska målet budget i balans.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Samverkan

Information ges i förvaltningsövergripande samverkansgrupp den 11 oktober.

Ärendet

Nämnden ska besluta om förvaltningens förslag på åtgärder för att nå en budget i balans 2023 och bättre ekonomiskt utgångsläge inför 2024. Ärendet innehåller förslag på åtgärder samt ekonomiska effekter och konsekvenser.

Tabell över respektive åtgärd och dess ekonomiska effekt för 2023:

Respektive åtgärd kommer vara svår att följa upp som enskild åtgärd men där förvaltningen nogsamt kommer att följa de ekonomiska effekterna av åtgärderna och säkerställa en ekonomi i balans för totala förvaltningen. Nedan tabell beskriver i stora drag förväntad ekonomisk effekt av respektive åtgärd.

Åtgärd	Bedömning ekonomisk effekt innevarande år
Minska arbetad tid - anställningsprövning för administrativa funktioner	3 mnkr
Restriktivitet vid inhyrning av personal och konsulter	5 mnkr
Fortsätta arbetet med in- och utflyttningsprocessen	2 mnkr
Anpassning utifrån ökad valfrihet och ändamålsenlig beläggningsgrad i egen regi	-
Avsluta uppdraget kring Kyrkbyns vård- och omsorgsboende	10 mnkr

Beskrivning av ärendet

I samband med *Delårsrapport augusti* redovisade förvaltningen en negativ prognos för helåret på 30 miljoner kronor. Prognosen beror på förvaltningens skarpa ekonomiska läge och där åtgärder under året inte fått full effekt samt nämndens beslut att köpa vård- och omsorgsboendeplatser upptill 700 platser som inte är budgeterade 2023. Därutöver är de större avvikelserna i helårsprognosen jämfört med budget högre kostnader för köpta korttidsplatser och högre kostnader för kommungemensamma tjänster än budgeterat. Förvaltningen har ekonomiska utmaningar kring hemtjänsten och där kostnaden för en hemtjänststimme är betydligt högre än budgeterad nivå. I innevarande budget har målet varit att öka nyttjandegraden med 5 procentenheter inom hemtjänsten men där förvaltningen inte prognostiserar full effekt av arbetet. Flera strukturella utmaningar kring produktionskostnaden för hemtjänsten finns och där förvaltningen arbetar successivt med att hitta rätt åtgärder men där ekonomisk effekt återfinns först 2024. Bland annat ser förvaltningen att en förändring i taxebiteringen är nödvändig för att minska administration. Efter det ekonomiska läget i september ser förvaltningen en förbättring i ekonomin utifrån att bland annat två förvaltningar meddelat en minskad debitering. Bland annat är det kostnaden för integrerad digitalisering som för resterande del av året minskar med 1,5 miljoner kronor. Därutöver har stadsfastighetsnämnden beslutat om att sänka innevarande årshyra och för förvaltningen innebär det minskad hyra på 4,5 miljoner kronor. Septembers ekonomiska utfall innebär en förbättring av prognosen på 10 miljoner kronor, ny prognos är – 20 miljoner kronor.

Enligt *Göteborgs Stads regler för ekonomisk planering, budget och uppföljning* ska förvaltningsdirektören senast 20 kalenderdagar efter det att den negativa prognosen konstaterats presentera förslag till åtgärder för nämnden. Nämnden har, efter det att en uppföljningsrapport med negativa avvikelser framlagts för nämnden, 30 kalenderdagar på

sig att fatta nödvändiga beslut om åtgärder. Kommande beskrivning i ärendet är förvaltningens förslag på åtgärder för att nå en ekonomisk balans vid årsskiftet.

Respektive åtgärd kommer vara svår att följa upp som enskild åtgärd men där förvaltningen nogsamt kommer att följa de ekonomiska effekterna av åtgärderna och säkerställa en ekonomi i balans för totala förvaltningen.

Bakgrund

Förvaltningen har arbetat igenom förslag på nödvändiga åtgärder som behöver genomföras för att nå ekonomisk balans. Framför allt krävs åtgärder för en ekonomi i balans 2024 då förvaltningen ser att det ekonomiska läget är ännu tuffare 2024 än 2023. Förvaltningen lägger fram åtgärder i paritet med negativa prognosen på minus 20 miljoner kronor, prognosen inkluderar kommande kostnader för köp av externa vård- och omsorgsboende platser som ej är budgeterade cirka 17 miljoner kronor. Nämnden inväntar också besked om att få nyttja eget kapital utifrån följande beslut i nämnden; *”Hemställer till Kommunfullmäktige om att få använda eget kapital för att täcka de kostnader det innebär att möjliggöra köp av 700 platser under resten av året”* (ärende N160-0942/23).

Åtgärd 1 – Minska arbetad tid, ekonomisk effekt uppskattas till cirka tre miljoner kronor

Förvaltningen har identifierat att den arbetade tiden behöver minska utifrån att förvaltningen har haft en kontinuerlig ökning av årsarbetare och ett tuffare ekonomiskt läge. Antalet årsarbetare, alltså den arbetade tiden, har ökat på grund av mängden administrativa arbetsuppgifter som finns. Under året har en genomlysning identifierat att flera processer kan förändras och som i sin tur leder till att förvaltningens arbetade tid kan minska. Förvaltningen har som målbild att den arbetade tiden inte ska minska för yrkesgrupper som arbetar direkt emot göteborgaren. Delar av det här arbetet kommer inte få effekt under 2023 utan på längre sikt vilket är nödvändigt för det ekonomiska läget 2024. Åtgärd som kommer få effekt redan 2023 är att förvaltningen kommer ha anställningsprövning på administrativa funktioner vilket kommer leda till att den arbetade tiden minskar. Av förvaltningens administrativa funktioner är det cirka 30 avgångar per månaden, att senarelägga en ny rekrytering en månad innebär det cirka 1,8 miljoner kronor i minskad kostnad för förvaltningen. Förvaltningens arbete med att genomlysna de administrativa processerna och dess arbetsuppgifter är en del i att komma åt hemtjänstens högre produktionskostnad än budget. Effekt i arbetet väntas först 2024. Som ett led i att minska administrativa processer arbetar förvaltningen med ett ärende kring en förändrad taxebiteringen för omsorgstagare utifrån beviljad tid där förvaltningen ser att en förändring är nödvändig för att minska de administrativa arbetsuppgifterna. Förväntad ekonomisk effekt är cirka 3 miljoner kronor och innebär att ungefär var tredje rekrytering av administrativa funktioner senare läggs en månad eller omprövas.

Åtgärd 2 – Restriktivitet vid inhyrning av personal och konsulter, ekonomisk effekt uppskattas till cirka fem miljoner kronor

Förvaltningen kommer också att ha restriktivitet kring konsulter och inhyrd personal. Ett stopp är svårt att sätta då ett behov finns kring inhyrda sjuksköterskor men under hösten kommer förvaltningen enbart ta in inhyrd personal och konsulter vid särskilda skäl. Kostnaden för inhyrda sjuksköterskor har sedan 2020 ökat med det dubbla från 57 miljoner till strax över 100 miljoner kronor. Åtgärder som görs för att kunna vara restriktiva i inhyrningen av sjuksköterskor är bland annat ta fram rutin och tydliggöra

vilka steg som ska göras innan en inhyrning, hyra in del av dag och arbeta med ambulerande sjuksköterskor. Viss ekonomisk effekt på åtgärden är cirka 5 miljoner kronor.

Åtgärd 3 – Fortsätta arbetet med in- och utflyttningsprocessen, ekonomisk effekt uppskattas till cirka två miljoner kronor

Förvaltningen måste arbeta vidare med att få en hållbar vård och omsorg med ändamålsenliga och effektiva processer. Förvaltningen ser idag att ytterligare arbete behöver göras för att minska tiden i in- och utflyttningsprocessen. Dagens process är en orsak till att förvaltningen har högre kostnader för köpta korttidsplatser än budgeterat. På kort sikt ska antalet korttidsplatser som upptas av individer som har tackat nej och väntar på en vård- och omsorgsboendeplats minska. Ekonomisk effekt förväntas till 2 miljoner kronor.

Åtgärd 4 – Anpassning utifrån ökad valfrihet och ändamålsenlig beläggningsgrad i egen regi

Nämnden beslutade den 29 augusti att ge i förvaltningen i uppdrag ”att köpa upp till 700 platser i annan regi för att göra det möjligt för fler att välja boende”. Utifrån senaste ekonomiska uppföljningen och prognostiserade kostnader för uppdraget är resterande kostnad för året cirka 17 miljoner kronor. Beslutad budget tog inte hänsyn till en utökning av köp av externa platser utan var beräknad utifrån 550 platser. Mot bakgrund av detta fattade nämnden beslut om att hemställa till kommunfullmäktige ”om att få använda eget kapital för att täcka de kostnader det innebär att möjliggöra köp av 700 platser under resten av året”. Då beslut i kommunfullmäktige ännu inte har fattats räknar förvaltningen med en kostnad på 17 miljoner kronor för resterande del av året vilket påverkar förvaltningens negativa prognos. Helårseffekt att köpa upp till 700 platser innebär 2024 en helårseffekt på 118 miljoner kronor som inte är budgeterade.

Nämnden beslutade också den 29 augusti att nämnden ”Uppdrar åt förvaltningen att intensifiera arbetet med att anpassa den egna verksamheten och det egna beståndet för att bättre kunna möta omsorgstagarnas behov och önskemål”.

Uppdraget kräver en anpassning av antalet vård- och omsorgsboende platser då nuvarande 4 160 platser oavsett regi är för många gentemot nuvarande efterfrågan och kommande års befolkningsutveckling. Utifrån nämndens beslut med att köpa upp till 700 platser har förvaltningen behov av en anpassning inom den egna regin motsvarande 100 vård- och omsorgsboendeplatser. Detta för att förvaltningen inte ska stå med tomma lägenheter och dubbla kostnader för platser som inte nyttjas. Förvaltningen kommer utöver dessa 100 platser behöva återkomma med ytterligare anpassningar i budget 2024. Denna åtgärd kräver god dialog med alla inblandade och i en sådan åtgärd påverkas både hyresgäster och medarbetare. Förvaltningen ber om att få återkomma i enskilt ärende under hösten med mer detaljerad information i november och för beslut i december. Den ekonomiska effekten av åtgärden är nödvändig till 2024 men åtgärden behöver påbörjas 2023 för att få en ekonomi i balans.

Åtgärd 5 – Avsluta uppdraget kring Kyrkbyns vård- och omsorgsboende, ekonomisk effekt uppskattas till cirka tio miljoner kronor

Förvaltningen har i uppdrag att starta upp verksamhet i lokalerna på Byalagsgatan, Kyrkbyns vård- och omsorgsboende. Utifrån nämndens beslut den 29 augusti som innebar att förvaltningen fick i uppdrag ”Att köpa upp till 700 platser i annan regi för att göra det möjligt för fler att välja boende. Samt uppdrar åt förvaltningen att intensifiera

arbetet med att anpassa den egna verksamheten och det egna beståndet för att bättre kunna möta omsorgstagarnas behov och önskemål". Förvaltningen finner att uppdraget att starta upp Kyrkbyns vård- och omsorgsboende inte ligger i linje med nämndens beslut om att ge förvaltningen i uppdrag att intensifiera en anpassning av det egna beståndet. Förvaltningen ser att uppdraget behöver avslutas. Uppdraget är inte budgeterad 2023 och att fullfölja uppdraget innebär ytterligare en försämring av förvaltningens ekonomiska läge med 10 miljoner kronor för 2023 och en helårseffekt 2024 med 40 miljoner kronor. Förvaltningen kommer fortsatt ha kvar kostnaden för lokalen men av vård- och omsorgsboende pengarna innebär lokalkostnaden cirka 4 procent av den totala kostnaden.

Synpunkter utifrån facklig dialog

Dialog kring åtgärderna har förts i FSG, där samtliga fackligaförbund efterfrågar förtydligande kring hur åtgärderna konkret påverkar verksamheten och vad det innebär för respektive avdelning och enhet. Det som lyfts är att ekonomiska beräkningar ska förtydligas samt hur det påverkar olika delar i förvaltningen. Det finns vidare önskemål om ännu tidigare dialog i ärendet. Ärendet har kompletterats i de ekonomiska beräkningarna och vad det innebär efter dialogen med FSG.

Förvaltningens bedömning

Resultatet för förvaltningen är negativt per september och det ekonomiska läget är mer ansträngt. Förvaltningen har lagt en negativ prognos för året på minus 20 miljoner kronor. Förvaltningen har föreslagit långsiktiga hållbara och nödvändiga åtgärder. Åtgärderna bygger på att nämnden inte ska ta kortsiktiga åtgärder och beslut om besparingar som inte leder till den utveckling av verksamheten som önskas på långsikt. Förvaltningen ser att presenterade åtgärder som långsiktiga och att de ligger i linje med förvaltningens tioårsplan.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Emma Höjgaard
Avdelningschef ekonomi

Babbs Edberg
Förvaltningsdirektör